

VI VILL HA BRÖD OCH ROSOR!

Under våra möten i Ämnesföreningen för genusvetenskap vittnar många om den utbredda känsla av trötthet och utmattning som genuskollegor runt om i Sverige upplever. Det är inte förvånande. Att ständigt kämpa mot krympta budgetar, minskade kollegier och kraven på att fler ska göra mer på mindre tid är minst sagt en perfekt storm för att skapa kollektiv utmattning. Samtidigt har kanske somliga av oss tittat mot andra länder – där angreppen mot genusvetenskapen är desto mer aggressiva – och tänkt: det är i alla fall inte *så* illa. Och visst, *så* illa är det inte. Genusforskare fortsätter att framgångsrikt erhålla medel i konkurrens, vi publicerar i välrenommerade tidskrifter och är inte sällan ledande i ansökningar om till exempel forskarskolor. Vi ligger därtill ständigt i framkant vad gäller *tvärvetenskaplig* forskning, något som alltid karaktäriserat vårt fält och som flera universitetsledning och forskningsråd nu premierar allt mer. Här har vi en viktig roll att spela. Ett flertal forskare och doktorander i genusvetenskap

i Sverige idag bedriver forskning som de absolut inte skulle kunna bedriva på andra platser och attackerna mot genusvetenskapen är inte ännu helt och hållet politiskt gångbara (även om tonen i det politiska samtalet har förskjutits avsevärt). Men det finns problem med jämförelsen, då den riskerar att innebära att vi missar att identifiera en 'mjukare' form av antigenusstrategi, som långsamt suger ut vår kraft som forskningsämne och kritiska forskare.

En klassisk militär strategi är att svälta ut fienden, vilket innebär att man tvingar sin motståndare att kapitulera utan någon direkt strid. Trötta och hungriga människor orkar sällan kämpa.

Att svälta ut någon kan även användas som en metafor för ett politiskt grepp. Att 'svälta ut' något politiskt handlar inte om öppna angrepp, utan om att långsamt dra undan förutsättningarna för att överleva. Genom nedskärningar, uteblivet stöd eller minskade resurser försvagas en verksamhet, en institution eller en politisk motståndare steg för steg tills den till slut

Corresponding author email: Evelina.Johansson-Wilen@oru.se. ISSN (Online) 2001-1377.

Copyright: © 2026 The author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: *Tidskrift för genusvetenskap* 46 (1-2): 163–164

<http://dx.doi.org/10.55870/tgv.v46i1-2.65910>

tvingas ge upp, förändras eller försvinner. Det är en metod som verkar i det tysta – men som kan vara minst lika effektiv som en direkt konfrontation.

Inom universitetet är det många ämnen – inte bara genusvetenskapen – som lever på svältkost. Att svälta ut ett forskningsämne sker sällan med stora gester eller öppna konflikter. Det sker i det tysta, genom budgetar som krymper *peu à peu*, genom tjänster som inte återbesätts när kollegor går i pension eller flyttar på sig, kurser och program som försvinner och institutioner som sakta tappar sin bärkraft och autonomi. Inget beslut behöver formellt säga att ämnet ska bort – det räcker att göra det allt svårare för det att leva. På så vis förskjuts makten från det explicita till det strukturella. Det som inte längre prioriteras behöver inte förbjudas; det blir bara successivt ohållbart att upprätthålla.

En annan strategi har varit att kring-skära möjligheterna till vissa specifika samtal med hjälp att regler och riktlinjer snarare än motargument och diskussion. Detta gäller inte minst universitetsanställdas och studenter försök att kritisera Israels folkmord i Palestina och att lyfta svenska statens och universitets ansvar att ta avstånd från detta. Dessa röster har begränsats, oftast inte genom direkt debatt eller attack, men med hänvisning till sådant som regler för lokalbokningar, obesvarade brev, uppmaningar att inte lägga sig i vissa politiska frågor, och frågor om tillstånd för sammankomster.

Till slut står man där med ett akademiskt landskap där vissa frågor tystnar – inte för att de saknat relevans, utan för att de aldrig längre får förutsättningar att höras.

Det som svältstrategerna har glömt bort är att hunger och trötthet inte bara kan leda till letargi, utan också kamp. I april 1917, mitt under första världskriget, när all potatis var slut på Södermalm tågade den hungrande befolkningen – med kvinnorna i spetsen – till potatishandlaren Karlsson, som hade gömt undan potatis till sina mer välbemedlade kunder, och krävde rätten att få del av lagret. Potatiskravallerna är inte det enda exemplet på när svältande kvinnor har stått i spetsen för krav på rättvisa: bland många andra finner vi kvinnornas marsch till Versailles (1789), Brödupploppen i Ryssland (1917), *Bread and roses*-strejken i USA (1912) där migrantkvinnor stod i spetsen, Kvinnornas brödupplopp i Egypten (1977) och kvinnoprotesterna under den arabiska våren (2010–2011). Vad kan vi lära oss från dessa uppror? Hur kan vi dra nytta och lärdomar från våra respektive sammanhang? ÄG som ämnesförening för genusvetenskap och genusforskning är viktigare än någonsin och vi välkomnar och uppmuntrar alla intresserade lärosäten att delta.

Evelina Johansson Wilén, docent i genusvetenskap vid Örebro universitet, sekreterare i ÄG

Ulrika Dahl, professor i genusvetenskap vid Uppsala universitet, ordförande i ÄG